

ARTTELI
KUMPPANUUSYHDISTYS

Artteli-kumppanuusyhdistys ry
Salhojankatu 42
33500 Tampere
nina.lindberg@artteli.fi
tomi.kuhanen@artteli.fi

Tampereen kaupungin kirjaamo
kirjaamo@tampere.fi

Lausunto Pirkanmaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelmasta 2020-2025

Kiitämme mahdollisuudesta lausua näkemyksemme Pirkanmaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelmasta. Artteli-kumppanuusyhdistys ry ja Pirkanmaan Järjestö 2.0 -hanke (Järjestöt Pirkanmaan terveyden ja hyvinvoinnin edistäjinä) ovat laatineet yhteisen lausunnon.

Pidämme tärkeänä, että järjestämissuunnitelma on laajennettu koskemaan myös sosiaalipalveluita. Palveluiden tarkastelu kokonaisuutena vahvistaa asiakaslähtöistä palveluverkostoa. Olemme tyytyväisiä, että asiakaslähtöisyys sekä asiakkaiden ja asukkaiden osallistuminen ovat nostettu esiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämisessä. Edelleen kehitettävää on kuitenkin järjestöjen vapaaehtois-, vertaistuki- ja kokemusasiantuntijatoiminnan huomioimisessa osana palveluiden kehittämistä.

Suunnitelmassa tulisi lisäksi kiinnittää erityistä huomiota järjestöjen rooliin osana palveluverkostoa. Pidämme tärkeänä, että suunnitelmassa määritellään julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyöresurssit, kirjataan toimet maakunnallisen järjestöneuvottelukunnan perustamiseksi sekä huomioidaan järjestöjen toimintaedellytyksien turvaaminen jatkossa ilman rahoituskatkoksia.

Palveluiden kehittämisen näkökulmasta haluamme korostaa ennaltaehkäisevää työtä, asiakaslähtöisyyttä sekä palvelujen yhdenvertaisuutta.

Alle on koottu yksityiskohtaisemmin järjestämissuunnitelman osa-alueet, jotka kaipaavat mielestämme huomiota ja edelleen kehittämistä:

Järjestöyhteistyön rakenteet ja järjestöjen toimintaedellytykset

Julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyön edistämisen resurssit on tärkeää määritellä. Niin kunnissa kuin maakunnan tasolla tarvitaan henkilöstöä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyöhön, järjestöyhteistyöhön ja vapaaehtoistoiminnan koordinointiin. Tämä on osittain huomioitu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteen II tavoitteessa ja mittarissa (kohta 4.1).

Pirkanmaalle sotekeskushankkeen yhteydessä perustettava sote-järjestöfoorumi on tärkeä alusta järjestöjen osallistamiselle, joten se tulisi kirjata myös järjestämissuunnitelmaan.

ARTTELI
KUMPPANUUSYHDISTYS

Foorumi voi toimia osaltaan palveluiden kehittäjänä ja tarjota asiantuntija-apua. Järjestämissuunnitelmaan olisi tärkeää kirjata myös toimet, joilla valmistellaan maakunnallisen järjestöneuvottelukunnan perustamista osaksi tulevan maakuntahallinnon hyte-rakenteita. Eri järjestösektoreita edustava neuvottelukunta vahvistaisi maakunnallista yhteistyötä konsultoiden ja osallistaen olemassa olevia järjestöverkostoja ja julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyöverkostoja.

Perusterveydenhuollon palvelujen (kohta 4.2) osalta olemme tyytyväisiä siihen, että hoito- ja palveluketjuja tehdään monialaisesti ja järjestöt otetaan mukaan työryhmiin. Korostamme, että palvelupolkujen ja kokonaisuuksien tulee huomioida yhteydet sosiaali- ja terveyspalveluiden välillä, mutta myös suhteessa kuntien vastuulla oleviin hyte-toimiin ja järjestöjen toimintoihin. Prosessissa on tarpeen tehdä näkyviksi yhdyspinnat julkisten palvelujen sekä järjestöjen vertaistuen ja sote-palveluiden välillä.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen lisäksi myös muut järjestöt ovat tärkeitä sidosryhmiä ja yhteistyökumppaneita etenkin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Tämä tulisi huomioida yhteistyötä määriteltäessä.

Koemme tärkeänä, että järjestämissuunnitelmaan kirjataan myös järjestöjen toimintaedellytysten varmistaminen. Järjestöjen saamat kunnalliset ja maakunnalliset avustukset, tilojen käyttöoikeudet ja osallisuusrakenteet olisi sovittava alueen kuntien ja maakunnan kesken laadittavalla yhdyspintasopimuksella.

Yhteistyössä sote-järjestöfoorumien ja kuntien kanssa tulisi selvittää ja tehdä yhteenveto kuntien avustuskäytännöistä erityisesti sosiaali- ja terveysjärjestöjen osalta, jotta tulevaisuudessa voidaan välttää mahdolliset katkokset järjestötoiminnassa. Järjestöjen toimintaedellytyksien turvaamiseksi ja rahoituskatkosten estämiseksi on tärkeää laatia malli järjestöjen avustamisesta muuttuvassa toimintaympäristössä.

Asiakasosallisuus ja palveluverkosto

Edelleen kehitettävänä osa-alueina näemme sosiaali- ja terveydenalan järjestöjen roolin terävöittämisen suunnitelmassa osana palveluverkostoa. Lisäksi toivomme kiinnitettävän huomiota asukkaiden mahdollisuuteen vaikuttaa oman elämän kulkuun ja itseään koskeviin hoito- ja palvelusuunnitelmiin.

Ehdotamme, että palveluohjauksen sisältöjä laajennetaan kattamaan myös matalan kynnyksen kulttuuri- ja liikuntapalvelut, joissa järjestöilläkin on oma roolinsa.

Järjestöjen ja niiden kouluttamien kokemusasiantuntijoiden osallistumista erikoissairaanhoidon sekä muiden palvelujen, kuten aikuissosiaalityön, vammaispalvelujen sekä päihde- ja mielenterveyspalvelujen kehittämiseen tulisi suunnitelmassa tarkentaa.

Vapaaehtoistoiminnan, vertaistukitoiminnan ja kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen osana sosiaali- ja terveyspalveluita tukee palvelujen kehittämistä, asiakkaiden ja asukkaiden hyvinvointia ja madaltaa kynnystä hakea apua.

Vapaaehtoistoiminnalla tai vertaistuellalla ei tule korvata ammatillista ja hoidollista työtä. Tästä syystä yhteistyötä järjestöjen ja kuntien sekä järjestöjen ja sairaanhoitopiirin välillä on tuettava selkeillä rakenteilla ja tehtävänjaolla. Keväällä 2020 aloitettu yhteinen kehittämistyö OLKA-toiminnan käynnistämiseksi TAYSissa on tärkeä askel kohti kumppanuutta, jossa toimijoiden roolit on selkeästi määritelty.

Palveluiden järjestäminen

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden osalta (kohta 4.5) tulisi huomioida aikuisten palveluiden merkitys ennaltaehkäisevänä työnä. Perhekeskusmallin mukaista yhteistyötä ja palveluiden koordinoitua tulisi jatkaa erityis- ja vaativan tason palveluissakin.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden (kohta 4.7) kehittämisen kokonaisuudessa on tärkeä huomioida, että ilman järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä, kokonaisuus ei saavuta sote-palveluille asetettuja tavoitteita (mm. Tulevaisuuden sotekeskusuudistuksen tavoitteet).

Päihde- ja mielenterveyspalveluiden vahvaa kehittämistä perhe-, sosiaali- ja kuntoutus- ja työllisyyspalveluiden kanssa yhteistyössä tulee tiivistää ja luoda siihen asiakaslähtöisiä uusia rakenteita ja toimivia käytäntöjä.

Työttömien ja työssä käyvien työikäisten palveluiden yhdenvertainen toteutuminen tulee varmistaa (työttömien terveystarkastus, työ- ja toimintakyvyn arviointi ja kuntouttaviin palveluihin pääsy, etuusjärjestelmien asiakaslähtöinen toteutus) (kohta 4.9). Palvelujärjestelmän tulee mahdollistaa kaikkien olemassa olevan työkyvyn hyödyntäminen työmarkkinoilla.

Kolmannen sektorin toimijoilla on Pirkanmaalla poikkeuksellisen vahva rooli matalan kynnyksen palveluiden tuottamisessa ja tämä olisi syytä huomioida järjestämissuunnitelmassa, jotta olemassa oleva asiantuntijuus säilytetään myös jatkossa.

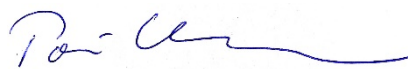
Digitaalisten palvelujen kehittämisessä (kohta 4.11) on hyvä hyödyntää jo olemassa olevia palveluita ja alustoja. Esimerkiksi Pirkanmaan Lähellä.fi-verkkopalvelu auttaa yhteisötoimijoiden palvelutarjottimen koonnissa ja palveluohjauksessa järjestötoimintaan.

Palvelujen digitalisaatiossa vastuu digipalveluiden käytöstä ja sopivan palvelun löytymisestä ei voi jäädä asiakkaalle itselleen. Palvelujen käyttöön ottaminen vaatii ohjausta ja neuvontaa. Tästä syystä on panostettava digiohjaukseen ja digitaitojen lisäämiseen.

Tampereella 15.6.2020

Nina Lindberg
Toiminnanjohtaja
Artteli-kumppanuusyhdistys ry

Tomi Kuhanen
Projektipäällikkö, Pirkanmaan Järjestö 2.0 -hanke
Artteli-kumppanuusyhdistys ry